

Bijlage HAVO

2012

tijdvak 2

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Tekstboekje

Tekst 1

Johannes Vermeer (1632 – 1675)

Uit archiefstukken blijkt dat Vermeer een gerespecteerd burger van Delft was en bijvoorbeeld tweemaal werd gekozen tot hoofdman van het schildersgilde. We kennen maar 36 schilderijen van Vermeers hand. Toch is in zijn oeuvre een duidelijke ontwikkeling te herkennen. Vermeer begon omstreeks 1654 als schilder van historiestukken om na korte tijd zijn koers te verleggen en zich op interieurscènes toe te leggen.

In de *Amsterdamsche Courant* van 19 april 1696 kon men de aankondiging lezen dat in het 'Oude Heeren Logement' zouden worden verkocht 'eenige uytstekende konstige Schilderyen, daer onder zyn 21 stuks uytnemende krachtig en heerlyk geschildert door wylen J. Vermeer van Delft'. Het ging om de veiling van de collectie van de Delftse boekdrukker Jacob Dissius. Lange tijd is daarom gedacht dat hij de mecenas van Vermeer was. Uitvoerig onderzoek in de Delftse archieven leidde echter tot de vaststelling dat niet Dissius, maar diens schoonvader Pieter Claesz van Ruijven de belangrijkste afnemer van zijn schilderijen is geweest. Van Ruijven was een welgestelde Delftse rentenier en kunstverzamelaar. Ongeveer de helft van Vermeers oeuvre moet in zijn bezit zijn geweest.

Tekst 2

Minstrelshows en blackface

De minstrelshow is een vorm van vermaak bestaande uit komische acts, dans en muziek die in de Verenigde Staten sinds de negentiende eeuw tot en met de eerste helft van de twintigste eeuw zeer populair was.

Onderdeel van de minstrelshow was blackface: blanke artiesten parodieerden Afro-Amerikanen, waarbij ze hun gezichten zwart schminkten.

In deze shows, opgevoerd voor een blank publiek, werden Afro-Amerikanen vaak neergezet als dom en lui. Sinds de tweede helft van de twintigste eeuw staan dergelijke shows te boek als een typisch voorbeeld van racisme in de Verenigde Staten.

Tekst 3

Blackface van Orkater

Blackface van Orkater gaat over de blanke Isabel die aan de vooravond staat van haar huwelijk. Zij is verloofd met een man die door haar vader is uitgekozen. Dan wordt zij hopeloos verliefd op de zwarte Tristao. Haar vader en de rest van de buitenwereld veroordelen hun romance vanwege het rassenverschil.

Tristao en Isabel slaan op de vlucht. De verloofde van Isabel zet vervolgens samen met de minnares van Isabels vader de achtervolging in op het verliefde stel. Om te weten waar ze naar toe zijn gevluht, hebben ze de broer van Tristao omgekocht. Deze broer wordt uiteindelijk vermoord door de verloofde, omdat hij niet de hulp bood waarvoor hij betaald werd.

Tekst 4

Thunderbirds

De serie *Thunderbirds* werd gemaakt in de jaren zestig van de twintigste eeuw, maar speelt zich af in de eenentwintigste eeuw. De serie gaat over de avonturen van de familie Tracy, die op een eiland in de Grote Oceaan woont. Alle familieleden zijn lid van de geheime organisatie International Rescue, een technologisch geavanceerd reddingsteam dat overal ter wereld bij rampen komt helpen met hun machines, de Thunderbirds. De meeste rampen waar de Thunderbirds op afkomen, zijn natuurrampen of het gevolg van ongelukken, maar soms is er sprake van sabotage.

Gerry Anderson, de maker van *Thunderbirds*, maakte eerder de sciencefiction-avonturenserie *Stingray*. Hij ontwikkelde het idee van 'supermarionation'. Zijn poppen werden niet alleen met touwtjes bewogen, zoals gewone marionetten, maar hadden bijvoorbeeld ook een mechaniek in hun hoofd dat de ogen liet knipperen. Daarnaast maakte hij voor elke pop een hoofd waarin de ogen van links naar rechts konden bewegen. Deze hoofden werden afhankelijk van het gewenste effect voor verschillende opnames op de poppen geschroefd. Voor erg lastige handelingen, zoals het oppakken van een voorwerp of het indrukken van een knop, werd vaak een close-up met een echte hand gebruikt.

Tekst 5

Animatiefilm

Animatiefilm is de algemene benaming voor filmopnames waarin poppen of getekende figuren optreden in plaats van levende acteurs. De techniek waarmee deze filmpjes veelal wordt gemaakt is de 'enkel beeldtechniek', ook wel 'stop motion' genoemd. Hierbij worden beelden één voor één gemaakt. Bij het achter elkaar plaatsen van de beelden in een film ontstaat de illusie van beweging. Om een vloeiende beweging te suggereren zijn er 24 stilstaande beelden per seconde nodig.

Toy Story

In de film *Toy Story* komt speelgoed tot leven als er geen mensen in de buurt zijn. Het verhaal draait om Andy, een jongen van ongeveer negen jaar oud, en zijn speelgoed. Een belangrijke rol in de film is weggelegd voor Andy's lievelingspop, de cowboy Woody. Op zijn verjaardag krijgt Andy een nieuwe pop, een ruimte-actiefiguur genaamd Buzz Lightyear. Al snel ontwikkelt zich rivaliteit tussen Woody en Buzz, omdat Buzz langzaam Woody's nummer-één-positie bij Andy inneemt. Door deze rivaliteit belanden beide figuren in diverse avonturen.

Tekst 6

Merce Cunningham

Vanaf de jaren vijftig van de twintigste eeuw formuleerde choreograaf Merce Cunningham zijn visie op de danskunst. Hij vond onder andere dat dans onafhankelijk van muziek of geluid tot stand kon komen en ook zonder muziek kon worden uitgevoerd. Dans hoefde geen emoties of verhalen uit te drukken. Alle dansers konden in zijn visie solist zijn.

Als dans al iets zou moeten uitdrukken, dan zou de inhoud volgens Cunningham betrekking moeten hebben op het functioneren van het menselijke lichaam. Cunningham baseerde zijn danstechniek op het idee dat elk lichaamsdeel kan worden gebruikt om te dansen. In de uitgangspunten van Cunningham ligt de basis voor de abstracte stroming in de postmoderne dans.